

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἄλλα τινὰ Δωρικὰ πολιτεύματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἄργος.

Κατὰ τὸ Σπαρτιατικὸν δὲ καὶ Κρητικὸν ἐκεῖνο πολίτευμα, ἢ κατὰ τὸν ἀρχαίτυπον δωρικὸν ὀργανισμόν ἐξ οὗ ταῦτα ἀπέβρευσαν, ἐπολιτεύοντο καὶ οἱ ἐπίλοιποι δωρικοὶ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος, μετὰ δευτερευουσῶν τινῶν ἀλλοιώσεων, αἵτινες ἦσαν συνέπειαι εἰδικῶν σχέσεων καὶ τοπικῶν περιστάσεων. Περὶ αὐτῶν δὲ θέλει ἀρκέσει ὀλίγα τινὰ νὰ δώσωμεν παραδείγματα, τὰ τῶν ἐπισημοτέρων πολιτειῶν, καὶ περὶ ὧν ἀφθονώτεραι σώζονται αἱ εἰδήσεις.

Ἦν δὲ μία τῶν γνωστοτάτων τὸ Ἄργος, ἀξίωσιν ἔχον πρωτείων καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς Σπάρτης (1), διότι, ἀνακτοκρατούμενον πρὶν, ὅτε καὶ πᾶσαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἐπὶ τῆς καθόδου τῶν Δωριέων ἐγένετο κληρὸς τοῦ πρεσβυτάτου τῶν Ἡρακλειδῶν Τημένου, πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ Ἀριστομάχου (2).

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μύθους μᾶλλον ἢ ἱστορίαν διετήρησεν ἢ παράδοσις, αἰνιττομένους ἢ τοπο-

(1) Ἡρόδ. ΣΤ, 148.

(2) Ἰουλιαν. Ἐπιστ. ΛΕ.

γραφικὰς περιστάσεις, ἢ γενικὰς τύχας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ σχέσεις μετὰ ξένων λαῶν. Οὕτως ὁ Βασιλεὺς Ἰναχος, ἐπώνυμος τοῦ Ἀργολικοῦ ποταμοῦ, ὑπὸ τοῦ Γάλλου Φρερέτου ἐθεωρήθη ὡς πρῶτος ἀντιπρόσωπος Αἰγυπτιακῆς ἀποικίας, ὡς ὁ Αἰγύπτιος Ἐνάχ· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ Φορωνεύς, ὡς Φαραώ τις, συνοικήσας τοὺς παλαιοὺς τῆς χώρας κατοίκους, ἔχων κατ' Ἀπολλόδωρον (3) καὶ υἱὸν Ἀπιν, θυγατέρα δὲ τὴν κερασφόρον Ἰώ, ἣτις ἦν ἡ Ἰσις. Κατ' αὐτὸν ἐπομένως ἦν καὶ ὁ Δαναὸς Ὑξός τις, ἐκ τῶν ποιμένων Βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, ἐκβλήθεις ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Αἰγύπτου, ἥτοι τοῦ Αἰγυπτίου Ἀμενώφιος τοῦ Α'.

Καὶ ταῦτα μὲν δύνανται νὰ κριθῶσιν ἀποτετολμημένα, καὶ ἡ ὑπερθαλάσσιος μετανάστευσις Αἰγυπτίων κατὰ τοὺς ἀπωτάτους ἐκείνους χρόνους ἱκανῶς ἀμφίβολος. Βέβαιον ὅμως ὅτι ἡ Ἀργολίς, ἐν ὅσῳ διετέλει ὑπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ πρὸ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ Ἀνάκτων, ὡς πᾶσα σχεδὸν ἡ Ἑλλὰς τότε, καὶ ὅτι ὁ Ἄναξ τοῦ Ἀργους ἐπεῖχε δευτερεύουσάν τινα θέσιν πρὸς τὸν ἐν Μυκῇναις ἐδρεύοντα.

Πραγματεία δ' ὀλοσχερῆς, ἢ καὶ ἀποχρῶσαι πληροφορίαι περὶ τοῦ Ἀργολικοῦ πολιτεύματος μετὰ τὸν ἐκδωρισμὸν τῆς χώρας, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲν σώζονται· ἐκ πολλῶν ὅμως ἐνδείξεων δύναται ἀναμφισβητήτως νὰ ἐξαχθῇ, εἰ καὶ οὐχὶ ἀκριβῶς οὕτω φρονεῖ ὁ Πausanίας(4), ὅτι, κατὰ τοὺς γενικοὺς τοῦλάχιστον αὐτοῦ χαρακτῆρας, ὀλίγον διέφερε τοῦ Σπαρτιατικοῦ.

Καὶ πρῶτον μὲν καὶ ἐνταῦθα διεκρίνοντο αἱ τρεῖς Δωρικαὶ φυλαί, ἡ Ὑλλίς, ἡ Δυμανίς καὶ ἡ Παμφυλίς, καὶ δὴ

(3) B, 1, 2.

(4) B, 19, 2.

ὡς φαίνεται, ἐν κεχωρισμένοις τμήμασι τῆς πόλεως οἰκοῦσαι, διότι *Παμφυλικὸν* τοῦλάχιστον ἀπαντᾶται παρὰ *Γιλουτάρχῳ* (5) ἐν μέρος αὐτῆς καλούμενον. Ὑπῆρχεν ὁμοῦς ἐν Ἀργεὶ καὶ τετάρτη φυλή, Ἑρρηθία ἢ Ἑρραθία καλούμενη (6), ἴσως ἐξ ἀρχαίων τινῶν, ἢ ἄλλων ἀλλαχόθεν ἐκθόντων κατοίκων προκύψασα, ὡς καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ ὑπῆρχε πιθανῶς ἡ αὐτὴ φυλή, διότι χωρίον ἐκεῖ ἐκαλεῖτο Ἑρρηθιον (7), καὶ εἰς ἄλλας Δωρικὰς χώρας, τὴν Κόρινθον, τὴν Σικυῶνα, τὴν Αἰγιναν, μνημονεύονται πλείονες τῶν τριῶν φυλῶν.

Ἐκτὸς δὲ τῶν Δωριέων καὶ τῶν ἐν Ἀργεὶ συνοίκων αὐτοῖς, ὑπῆρχον καὶ ἐν Ἀργολίδι, ὡς καὶ ἐν Λακωνίᾳ, περίοικοι, οἱ μετ' ἀντίστασιν βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ ῥητοῖς ὑποταγέντες. Ἐκαλοῦντο δ' ἐνταῦθα Ὀρνεῦται, κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς μεθορίου τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς Μαντινιακῆς κειμένην πόλιν τῶν Ὀρνεῶν (8), ἣτις ὑπετάγη κατὰ τὴν 50^{ην} Ὀλυμπιάδα, καθ' ὅρους βεβαίως οἵτινες ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις τοῦ ὀριστικοῦ κανονισμοῦ τῶν σχέσεων καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν περιοίκων, διὰ τοῦτο ἐξ αὐτῆς λαβόντων τὴν ἐπωνυμίαν. Ὡκουν δὲ οὗτοι τὰς αὐτὰς τοῦ Ἀργους πόλεις καὶ κώμας, ἰδίας μὲν ἀποτελοῦντες κοινότητας, ἀλλ' εἰς τὴν κεντρικὴν ὑποτεταγμένοι κυβέρνησιν.

Καὶ δοῦλοι δ' ἐγγχώριοι ὑπῆρχον, ἀντιστοιχοῦντες τοῖς Εἰλωσι τῆς Σπάρτης, ἐν δ' Ἀργεὶ *Γυμνήσιοι* καλούμενοι, ἢ ἔνεκα τῆς ἐκ πτωχείας καὶ ἀγροικίας ἡμιγυμνότητος αὐτῶν, ἢ διότι ὡς γυμνοὶ ἢ ψιλοὶ ἐμάχοντο εἰς τῶν Ἀργείων

(5) Π. Γυναικ. ἀρετ. Τόμ. Ζ, 11.

(6) Πaus. Β, 19, 1. 26, 2.

(7) Β, 28, 2. 3. — Στέφ. Βυζ. Φ.

(8) Ἡρόδ. Η, 73.

τάς τάξεις. Κατῴκουν δ' οὗτοι, ἢ καὶ οἱ πλείστοι αὐτῶν, ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τοῦ Ἄργους, τοὺς Δωριεῖς αὐτῶν κυρίους ὑπηρετοῦντες, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ ὅτι, ὅτε Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδου, εἰς τὴν ἐν Ἑβδόμῃ λεγομένην μάχην ἐφόνευσεν ἑξακισχιλίους περίπου Ἀργεῖους (9), ὀλίγον πρό τῶν Μηδικῶν, τότε οἱ Γυμνήσιοι, τὴν πόλιν ἀπροστάτευτον βλέποντες, καὶ τὴν ἀνηλικιότητα τῶν παίδων τῶν πεσόντων ἐπωφεληθέντες, κατέλαβον τὸ Ἄργος, καὶ ἐγένοντο κύριοι τῶν ἀρχῶν. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ὅτε ἠνδρώθησαν τὰ παιδία ἐκεῖνα, ἐξέβαλον πάλιν τοὺς δούλους, καταφυγόντας εἰς Τίρυνθα, καί, πρὸς καταρτισμὸν τῆς λειψανδρούσης πόλεως, μετεκαλέσαντο εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν Ὀργεατῶν, καὶ ἐκ πολιτῶν ἄλλων παρακειμένων ἀνεξαρτήτων πόλεων, καὶ συνώκησαν αὐτοὺς ἐν Ἀργεῖ, μεταδόντες αὐτοῖς δικαιωμάτων πολιτικῶν (10). Ἐκτοτε ὁμοῦς, καὶ διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἐνοθεύθη τοῦ Ἄργους ὁ Δωρισμός, καὶ ἐρρίφθησαν τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς μετὰ ταῦτα ἐπὶ τοῦ δωρικοῦ πολιτεύματος ἀναπτυχθείσης δημοκρατίας.

Ἐκ δὲ τῶν ἀρχῶν εἰσήχθη εἰς τὸ Ἄργος ἀπ' αὐτῆς τῆς δωρικῆς κατακτήσεως ἡ Βασιλεία, οὐχὶ ὁμοῦς διεσπασμένη εἰς δύο Βασιλεῖς ὡς ἐν Σπάρτῃ, ἀλλ' ἓνα μόνον ἀρχηγὸν ἔχουσα. Καὶ περὶ αὐτῆς μὲν ὀλίγα μόνον καὶ ἀμφίβολα παρεδόθησαν ὡς πρὸς τὴν ἀλληλουχίαν καὶ τὴν χρονολογίαν τῶν Βασιλέων· ἀπομνημονεύεται ὁμοῦς ὅτι ὁ πρῶτος ἀπὸ τῆς καθόδου Βασιλεὺς ἦν ὁ Ἡρακλείδης Τήμενος, ὁ πρωτότοκος τῶν τριῶν τὴν Πελοπόννησον διανεμηθέντων υἱῶν τοῦ Ἀριστομάχου (υἱοῦ Κλεοδαίου, καὶ ἐγγόνου Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέους)· ὅτι δ' αὐτὸν διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ

(9) Ἡρόδ. ΣΤ, 78-80. — Ζ, 148.

(10) Ἀριστ. Πολιτ. Ε, 2, 8. — Πaus. Η, 27, 1.

Κοῖνος, διάδοχον ἀφείς καὶ αὐτὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Μήδωνα. Μετὰ δύο δὲ ἡ τέσσαρας ἀγνοουμένους Βασιλεῖς, μνημορεύεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ὀλυμπιάδων Ἐρατός τις (11), μεθ' ὃν ὁ Ἀριστοδαμήδης, ἡ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Φεῖδων, περὶ τὴν 8^{ην} Ὀλυμπιάδα, κατὰ μὲν τὸν Ἐφορον παρὰ Στράβωνι δέκατος ἀπὸ Τημένου, κατὰ δὲ Θεόπομπον τὸν Χίον, ἀφ' Ἡρακλέους, καὶ κατὰ τὰ Πάρια Μάρμαρα ἐνδέκατος ἀπ' αὐτοῦ. Λέγει δ' αὐτὸν ὁ Ἡρόδοτος (12) « Τύραννον ὑβρίσαντα μάλιστα Ἑλλήνων ἀπάντων »· ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν ἀποδιδομένων αὐτῷ ἔργων φαίνεται ὅτι ἦν μεγαλοπράγμων καὶ μεγαλοφυής, διότι καὶ διὰ κατακτήσεων ἀπέδωκε πάλιν τῇ Ἀργολίδι τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποσπασθέντα τμήματα, καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν ἐνίσχυσε καὶ ἐξέτεινε, καὶ μέτρα καὶ σταθμά, τὰ κληθέντα Φειδώνια, εἰσήγαγεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ νόμισμα χαλκοῦν καὶ ἀργυροῦν ἐχάραξε πρῶτος, καὶ συνήργησεν εἰς τῶν Ὀλυμπίων τὴν ἰδρυσιν, ἣτις ἰσχυρῶς συνετέλεσεν εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῆς Πελοποννήσου καὶ τὴν συγχώνευσιν τῶν κατακτησάντων καὶ τῶν κατακτηθέντων λαῶν. Μετὰ δὲ Φεῖδωνα ἀναφέρεται περὶ τὴν 30^{ην} Ὀλυμπιάδα Δαμοκρατίδας τις, ἄμεσος ἢ ἔμμεσος αὐτοῦ διάδοχος, μεθ' ὃν δεύτερος Φεῖδων, οὗ υἱὸς ἦν ὁ Λακίδης, εἰ καὶ ὁ Ἡρόδοτος λέγει αὐτὸν τοῦ πρώτου Φεῖδωνος, ὁ ἐν Ὀλ. 49, α' ἐλθὼν πρὸς Κλεισθένην τὸν τύραννον τῆς Σικυῶνος μετ' ἄλλων ὡς μνηστήρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. Βασιλεύσας δέ, περιεφρονήθη διὰ τὴν τρυφολότητα καὶ μαλθακότητα αὐτοῦ (13). Ὁ δὲ τούτου υἱὸς Μέλτας ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς (14), ἢ ἄλλως πως ἐκλιπόν-

(11) Πaus. B, 36, 5.

(12) ΣΤ, 137.

(13) Πλούτ. π. τ. πῶς ἂν τις ὑπ' ἐχθ. ὡφ. Τόμ. ΣΤ, σ. 336.

(14) Πaus. B, 19, 21.

τος τοῦ γένους τῶν Ἑρακλιδῶν, ὡς καὶ ἐν Σπάρτῃ εἶδομεν βαθμηδὸν ἐλαττουμένην τὴν Δωρικὴν φυλὴν, οἱ Ἀργεῖοι ἐξελέξαντο, κατὰ χρησμόν, ἐκεῖνον εἰς οὗ τὴν οἰκίαν ἐπεκάθησεν αἰτός, καὶ ἦν οὗτος Αἶγων τις, βασιλεύσας περὶ τὴν 55^{ην} Ὀλυμπιάδα. Οἱ δ' ἀπόγονοι αὐτῶν ἤρχον εἰσέτι ἐπὶ τῶν Μηδικῶν (15), ἀλλ' οὐχὶ εὐδοξοῦντες. Ἐλαττουμένου δὲ τοῦ Δωρικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἐκτεινομένων τῶν δημοκρατικῶν ἰδεῶν, μετὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἐξεβλήθησαν οἱ Βασιλεῖς, καὶ ἀποκατέστη ἡ δημοκρατία, ἥτοι τὸ μεταγενέστερον ἀττικὸν πολίτευμα διεδέχθη τὸ δωρικόν, καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου ἐλέγετο τότε Ἀλιδιάς.

Ὑπῆρχε δὲ καὶ *Βουλὴ* ἐν Ἀργεῖ, πιθανῶς ἡ « Βουλὴ γερόντων », ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τῆς Σπάρτης τὴν τῶν Γερόντων. Καὶ ἐνομίσθη μὲν ἔκ τινος χωρίου τοῦ Διοδώρου (16) ὅτι τὰ μέλη αὐτῆς ἦσαν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους· ἀλλὰ πιθανώτατον εἶναι ὅτι ὁ Διόδωρος τὴν συνέχῃ μετὰ τῆς μεταγενεστέρας δημοκρατικῆς Βουλῆς. Ἐπὶ δὲ τῶν Βασιλέων ἐξήσκει αὕτη ὑπερτάτην ἐξουσίαν, ἀποφαινομένη περὶ πολέμου, εἰρήνης καὶ συμμαχιῶν (17). Συνεδρίαζε δὲ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ (18).

Γίνεται δὲ μνεία καὶ τῶν Ὀγδοήκοντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (19)· οὐδὲν δὲ διδόμενον ἔχομεν ἵνα γνωρίσωμεν ἂν ὑφίσταντο καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Βασιλέων. Ἐπειδὴ δ' ἐπὶ τῆς δημοκρατίας μνημονεύονται μετὰ τῆς Βουλῆς, ὡς μία τῶν ἀρχῶν αἵτινες ὤμωσαν κατὰ

(15) Ἡρόδ. Ζ, 149.

(16) ΙΘ. — Ἰδ. Gitemann.

(17) Ἡρόδ. Ζ, 147. 149.

(18) Αὐτ.

(19) Θουκ. Ε, 47.

Καὶ ἑτέρα δ' ἀρχὴ μνημονεύεται ἐν Ἄργει, οἱ ἀρτύναι. Φαίνεται δ' οὖσα ἀρχαία αὕτη, διότι ἡ αὕτη εὖρηται καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ (20), ἥτις βεβαίως ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτῆς ἀποικίσεως παρέλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἄργους τὰς πολιτικὰς αὐτῆς διατάξεις. Οὐχὶ ἀπίθανον δ' ὅτι ἦσαν ἐν Ἄργει τὸ ἀντίστοιχον τῶν ἐν Σπάρτῃ Ἐφόρων, ἥτοι δημοτικὴ τις ἀρχή, βαθμηδὸν ὀγκουμένη, μέχρις οὗ ὑψώθη ὑπὲρ αὐτὴν τὴν Βασιλείαν καὶ ἀπερρόφησεν αὐτήν.

Ἀναφέρονται δὲ τέλος καὶ δαμιουργοὶ ὑπὸ Ζωναρᾶ καὶ τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ (21) ὡς ἄρχοντες ἐν Ἄργει. Ἴσως δ' ὑπῆρχον ταυτῶνυμοι ἄρχοντες καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Πελοποννήσου, διότι οὕτως ἐκφράζεται ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Φιλίππου (22)· «*Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Πελοποννησίων τῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ τοῖς συνέδροις*». Ὁ δ' Ἡσύχιος, καὶ παρ' Εὐσταθίῳ (23) ὁ Αἰλῖος Διονύσιος δι᾽σχυρίζονται ὅτι οἱ δημιουργοὶ ἦσαν ἀρχὴ κατ' ἐξοχὴν Δωρικὴ· ἀλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται ἀκριβές, διότι ἐν ᾧ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην δωρικὴν γῶραν ῥητῶς ἀναφέρονται, πλὴν τοῦ Ἄργους, συνεχέστατα ἀπαντῶνται παρὰ μὴ Δωριεῦσι, καὶ μάλιστα παρ' Αἰολεῦσιν, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου, ὡς ἐν ἄλλοις εἰς τὴν αἰολικὴν Πετιλίαν

(21) 'Ev q.

(22) Δημ. π. Στεφ.

(23) Εἰς Ὀμ. Ὀδύσσει. Ρ. σ. 1825.

τῆς κάτω Ἰταλίας (24). Ἐξηγεῖ δ' ὁ Αἰλῖος Διονύσιος τοὺς Δημιουργοὺς ὡς «*Δήμου προστάτας*», ἀλλὰ πιθανῶς τοῦτο ἐδήλου, διὰ τὸ Ἄργος καὶ, οὐχὶ κεντρικὴν τινα ἀρχήν, ὡς ἦσαν οἱ Ἐφοροί, καὶ ὡς ἦσαν ἴσως ἀλλαχοῦ αὐτοὶ οἱ δημιουργοί, ἀλλὰ κατωτέραν καὶ εἰδικωτέραν τινὰ ἀρχήν, ὡς τοὺς Δημάρχους· δι' ὃ καὶ ἐν τῇ μετὰ τῆς Μαντινείας καὶ Ἡλίδος συνθήκῃ, ἐν ᾗ τῶν Μαντινέων καὶ Ἠλείων ἀναφέρονται οἱ Δημιουργοί, ἐκ μέρους τῶν Ἀργείων μνεία αὐτῶν δὲν γίνεται.

Στρατιωτικὴν δ' ἀρχήν ἀναφέρουσιν ὁ Θουκυδίδης (25) καὶ ὁ Διόδωρος (26), τοὺς πέντε στρατηγούς, ἀποτελοῦντας βεβαίως συμβούλιον.

Ἐπώνυμος δ' ἐν Ἀργεὶ ἦν ἡ ἱέρεια τῆς Ἀργείας Ἥρας, καὶ τὰ ἔτη ἡριθμοῦντο κατὰ τὰ τῆς ἱερωσύνης αὐτῆς (27).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Κόρινθος.

Μία δὲ τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων ἐν Πελοποννήσῳ, ἔνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως μεταξὺ δύο Ἠπειρῶν καὶ δύο θαλασσῶν, ὑπῆρξεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ Κόρινθος, ἥ καὶ ἀρσενικῶς ὁ Κόρινθος, ὡς ἀποδεικνύει ὁ Ἀκρο-

(24) Bæekh. C. I. G. ἀρ. 4.

(25) E, 59, 60.

(26) IB, 78.

(27) Θουκυδ. B, 2.

Κορίνθος, καλουμένη δὲ πρὸ τῶν Δωριέων καὶ Ἐφύρα, ἡ μόνον τὸ ὄνομα τοῦτο φέρουσα, κατ' ἐκείνους ὅσοι φρονέουσι μεταγενέστερον καὶ παρέγγραπτον τὸ χωρίον τοῦ ἑμήρου ἐν ᾧ ἡ πόλις καλεῖται Κόρινθος (1).

Ἦσαν δ' οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι Αἰολεῖς (2), μεθ' ὧν λέγεται ὅτι συγκατώκησαν καὶ Ἴωνες (3). οἱ δὲ Βασιλεῖς αὐτῶν ἦσαν Σισυφίδαι, οὓς ὁ Παυσανίας (4) ἀπαριθμεῖ κατ' ὄνομα οὕτω· Σίσυφος, Ὀριντίων, Δαμοφῶν, Κροισόδας, Δωρίδας, Ἰανθίδας. Διηγεῖται δ' ὅτι, ἐπελθόντων τῶν Δωριέων ὑπὸ Ἀλήτην, τέταρτον ἀφ' Ἡρακλέους (Ἡρακλῆς, Ἀντίοχος, Φίλος, Ἰππότης, Ἀλήτης), ὑπετάγησαν οἱ Σισυφίδαι οὗτοι ἐκουσίως, παραμείναντες αὐτοὶ μόνοι εἰς τὴν πόλιν, ἀφ' ἧς ἐξηλάθησαν πάντες οἱ λοιποὶ Κορίνθιοι. Τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ἀπολύτως οὕτως, ἀλλ' αἰνίττεται βεβαίως περιορισμὸν τινα τῶν ἀρχαίων κατοίκων, τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ἴσως καὶ τῆς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἐνοικήσεως αὐτῶν, ὡς συνέβη ἐν Λακωνίᾳ· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Δωρίδου ἀποδιδόμενον εἰς ἓνα τῶν τελευταίων Αἰολέων Βασιλέων, φαίνεται αἰνιττόμενον ἀνάμιξιν τινα τῶν δύο φυλῶν.

Ἦσαν δ' αἱ ἀπὸ τῆς καθόδου φυλαὶ εἰς ἃς διηρεῖτο ὁ λαὸς τῆς Κορίνθου ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν (5). Καὶ ὅτι μὲν αὗται περιελάμβανον καὶ τὰς τρεῖς Δωρικές, ὑπ' οὐδενὸς μαρτυρεῖται, ἀποδείκνυται ὅμως ἐκ τῆς περιστάσεως ὅτι ἡ τῶν Ὑλλέων μνημονεύεται ἐν Κερκύρα, ἧτις ἦν ἄποικος τῆς Κορίνθου, καὶ ἐκεῖθεν τὸν ὀργανισμόν αὐτῆς λαβοῦσα.

(1) Ἰλ. Β, 570.

(2) Θουκ. Α, 42.

(3) Κόν. Διηγ. 26.

(4) Β, 4.

(5) Σουίδ. — Μιχ. Ἀποστόλ.

Ὅτι δ' ὑπὲρ τὰς τρεῖς ὑπῆρχον καὶ πέντε ἕτεραι, ἔστιν ἄλλη πιθανὴ ἀπόδειξις ὅτι ὁ ἀρχαῖος πληθυσμὸς δὲν ὑπεχώρησεν ἐπὶ τῆς καθόδου, ἀλλὰ παρέμεινε μετὰ πασῶν αὐτοῦ τῶν ὑποδιαιρέσεων. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ συμβολικὸν ὄνομα τοῦ Ἀλήτου, δηλοῦν τὸν πλάνητα, ὡς καὶ τὰ μυθεύόμενα περὶ τῶν πολλῶν πλανήσεων καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰππότου πρὸ τῆς ἐντελοῦς ιδρύσεως τῆς Δωρικῆς ἀρχῆς (6), δὲν φαίνονται ἐπικυροῦντα τὴν διήγησιν τοῦ Πausανίου περὶ τῆς εὐκόλου καὶ ἀναιμάκτου κατασχέσεως τῆς χώρας. Ἐξ ἐναντίας δὲ πιθανολογεῖται, ὅτι οἱ εἰσβαλόντες εὖρον ἐνταῦθα ἀξιομάχους τοὺς ἐνοίκους Αἰολεῖς καὶ Ἴωνας, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ καταβάλωσιν αὐτούς, ἤγον καὶ ἔφερον ἐπὶ μακρὸν τὴν ὑπαιθρον χώραν, μέχρῃ οὐ κατέλαβον παρὰ τὴν πόλιν τὸν ἰσχυρὸν καὶ ὑψηλὸν λόφον Σολύγιον, ἀφ' οὗ ἠπεύλουν τὴν πόλιν. Τότε δὲ πρέπει νὰ εἰκάσωμεν ὅτι παρεδόθη ἡ πόλις, ἀλλ' ἐνέμεινον οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι, πολυπληθέστεροι μάλιστα ὄντες τῶν ξένων, ἂν διηροῦντο εἰς πέντε φυλάς ὅτε ἐκεῖνοι εἰς τρεῖς· δι' ὃ καὶ ἴσως ἔτυχον καλητέρων ὄρων ἢ οἱ Ἀχαιοὶ τῆς Λακωνίας, καὶ οὐδ' ἐξώσθησαν τῆς πόλεως, οὐδ' εἰς περιοίκων θέσιν περιέστησαν, ἀλλ' ἔμειναν πολῖται, τῶν Βασιλέων ὑπήκοοι, καὶ διὰ τῶν ἡθῶν αὐτῶν ἐπενήργησαν μᾶλλον ἐπὶ τῶν Δωριέων ἢ ὅτι παρεδέχθησαν τὰ Δωρικά· ἐν ᾧ οἱ κατακτηταί, μαχιμώτεροι ὄντες, καὶ τῶν ὅπλων κύριοι, ἀπετέλεσαν τὴν στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀριστοκρατίαν τῶν Βακχιαδῶν.

Ὑποδιηροῦντο δ' αἱ φυλαὶ εἰς πάτρας, ἴσως ἀντιστοιχούσας πρὸς τῶν Σπαρτιατῶν τὰς ὠβὰς. Μνημονεύονται δ' ἐν Κορίνθῳ καὶ οἱ *Κυνόφαλοι* καλούμενοι ὡς ἐκ τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, ὁ κοινὸς λαός, οἱ Θῆτες,

(6) Ἀπολλοδ. Β, 8. — Κόν. 26. — Ἑτυμ. Μ. λ. Ἀλήτης.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών

AKC

μ

λήνων, μόνον ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες ἐπιγαμίαν (8). Συνέβη ἐπομένως ἐν Κορίνθῳ ὅ,τι καὶ ἐν Ἀθήναις· φιλοδοξοῦσα δηλαδὴ ἡ ἀριστοκρατία, ὑπέσκαπτε τὴν Βασιλείαν, ἐξησθένησεν αὐτήν, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ περὶ τοὺς τελευταίους τρεῖς Βασιλεῖς ἀνωμαλίας, καὶ μέχρι τέλους ἀνατρέψασα διεδέχθη αὐτήν, κατανείμασα τὴν Βασιλείαν εἰς ἐνιαυσίων ἀρχόντων ἐξουσίαν, ἵνα οὕτω πάντες οἱ Βακχιάδαι ἔχωσι πιθανότητα μετοχῆς εἰς αὐτὴν ἀλληλοδιαδόχως· ἀλλὰ διὰ τούτου ἠνέωξαν μόνον οἱ ἀριστοκράται τὴν ὁδὸν εἰς τὸν αὐτοῖς ζηλοτύπως ἐποφθαλμιῶντα καὶ παρεπόμενον δῆμον, ὅστις ἐνταῦθα συνέκειτο μάλιστα καὶ ἐξ ἐχθρικῶν στοιχείων, τῶν τοῦ κατακτηθέντος λαοῦ, ἐκθύμως δραξαμένου τῆς εὐκαιρίας τοῦ ν' ἀποσεῖσῃ τὸν ζυγὸν τῶν κατακτητῶν, καὶ νὰ καταρρίψῃ αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ θρόνου ὃν οὗτοι ἐκρήμνισαν.

Ὑπῆρχε δ' ἐπὶ τῶν Βασιλέων, καὶ ἐπὶ τῆς διαδεχθείσης αὐτοὺς ἀριστοκρατίας, καὶ Γερουσία ἐν Κορίνθῳ. Περὶ αὐτῆς δ' οὐδὲν περισσότερον γινώσκεται· ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἐξελέγετο καθ' οἷον δῆποτε τρόπον ὑπὸ τῶν Βακχιαδῶν· τοῦλάχιστον ὅμως εἰς οὐδεμίαν δύναται νὰ ὑπόκειται ἀμφιβολίαν ὅτι ἐξ αὐτῶν συνέκειτο. Τὸ δὲ μέρος ἔνθα συνήρχετο καλεῖ ὁ Διόδωρος *Βουλευτήριον*.

Ἐκκλησία δὲ τοῦ δήμου οὐδαμοῦ μνημονεύεται ἐπὶ τῆς Βασιλικῆς καὶ ἀριστοκρατικῆς ἐποχῆς. Πιθανῶς ὅμως ὑπῆρχεν ὡς ἐν τῷ ἀρχαιτύπῳ ἀνακτορικῷ πολιτεύματι καὶ ὡς ἐν πᾶσι τοῖς δωρικοῖς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔπρεπε νὰ σύγκειται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῶν κατακτηθέντων, ἀποτελούντων τὸν κυρίως λαὸν τῆς Κο-

(8) Ἡρόδ. Ε, 92, 2.—Παυσ. Β, 4.—Στράβ. Η, 20.—Διόδ. Ἀποσ. ΙΒ.

ρυσθου, ἐπόμενον ἦν ὅτι ἐλάχιστα κατὰ τὰς δύο πρώτας περιόδους ἐκείνας ἀπενεμήθησαν αὐτῇ προνόμια, οὐχὶ μείζονα τῶν ὧν εἶχον ἐπὶ τῶν Ἀνάκτων, δι' ὃ καὶ μνεΐα αὐτῆς δὲν γίνεται, ἠϋξήσε δὲ μετὰ ταῦτα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ συνέβη, ἡ θέσις αὐτῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δημοκρατίας.

Μνημονεύονται δὲ τέλος καὶ συσσίτια ἐν Κορίνθῳ ὡς τὰ ἐν Σπάρτῃ· ἀλλὰ βεβαίως ταῦτα περιωρίζοντο εἰς μόνους τοὺς Δωριεῖς Βακχιάδας, καὶ δὲν ἦσαν γενικὴ διάταξις τοῦ λαοῦ ὡς ἐκεῖ, δι' ὃ καὶ δὲν παρέμειναν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμονῆς ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων.

Διτηρήθη δ' ἡ ἀριστοκρατικὴ ἐκείνη κυβέρνησις ἐπὶ 90 ἔτη, κατὰ Διόδωρον, συμφωνοῦντα μετὰ Στράβωνος, ὅστις λέγει (9)· «Οἱ Βακχιάδαι κατέσχον τὴν ἀρχὴν ἔτη σχεδόν τε διακόσια, διότι πρὸς τοῖς 90 τῆς ἀριστοκρατικῆς αὐτῶν ἀρχῆς προσυπολογίζει καὶ τὰ 143 καθ' ἃ λέγονται βασιλεύσαντες ἀπὸ Βάκχιδος.

Κατὰ δὲ Ὀλ. 30, γ', ἡ τὸ 659^{ον} π. Χ., καὶ κατὰ Διόδωρον 447 ἔτη ἀπὸ τῆς Καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, καὶ 413 ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλήτου ἐν Κορίνθῳ, συνέβη καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις πολιτείαις ἐν Ἑλλάδι· ἦτοι ὁ κατακτηθεὶς καὶ πιεζόμενος λαός, τὴν ἰδίαν δύναμιν συναισθανθεὶς, ἐπανέστη, καὶ ἀνέκτησε πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, ἐκλεξάμενος ἑαυτῷ προστάτην, ὅστις ὁμῶς, κύριος ὢν τοιαύτης δυνάμεως, κατεχρήσατο αὐτῇ, καὶ ἐγένετο τύραννος. Ἦν δ' οὗτος ἐν Κορίνθῳ Κύψελος ὁ Ἀετίωνος τοῦ Ἐχεκράτους, Λαπίθης καὶ Καυνίδης, ἦτοι Αἰολεὺς τὸ γένος, ἐκ δήμου Πέτρας. Ὅτι δ' ἡ μήτηρ αὐτοῦ

(9) Η, 6, 20.

Λάβδα ἡ χωλή, θυγάτηρ Ἀμφίωνος (10), κατήγετο ἐκ Βακχιαδῶν, οὐ μόνον δὲν ἐκώλυσε τὴν ἐπὶ τοῦ δήμου ἐπιβροήν τοῦ Κυψέλου, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἠϋξήσεν αὐτήν, ἀπαραλλάκτως ὥς καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ κατὰ τῶν εὐπατριδῶν εἰς τύραννον ἀρθεὶς Πεισίστρατος ἦν καὶ αὐτὸς εὐπατρίδης.

Καὶ κατέλυσε μὲν ὁ Κύψελος τῶν Δωριέων τὴν ἐξουσίαν καὶ τοὺς ἀριστοκρατικούς αὐτῶν θεσμούς, ἀλλὰ δὲν ἀπέβαλεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως, δι' ὃ καὶ ἐπ' αὐτοῦ μνημονεύονται εἰσέτι συσσίτια.

Ἄλλ' ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ *Περίανδρος*, τυραννήσας ἔτη 44, μέχρις Ὀλ. 48, δ', συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τῆς μεταπολιτεύσεως, οὐ μόνον τὰ συσσίτια, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν Δωρικὴν παιδείαν καὶ ἀγωγὴν, ὥς ξένην τινὰ καὶ ἐπείσακτον καταργήσας (11), καί, καθ' ὃ ἀνιδρυτῆς τῆς ἀρχαίας τυραννίδος, ἣτις ἦν τὸ πολίτευμα τῆς ὑπὸ τῶν Δωριέων δουλωθείσης καὶ κατ' αὐτῶν ἐπαναστάσης φυλῆς, συνέδεσε στενὰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἀσιανῶν ἡγεμόνων, μεθ' ὧν εἶχε κοινὸν τὸν τῆς ἀρχῆς χαρακτῆρα. Τοσαύτη δ' ἦν ἡ μετ' αὐτῶν συνάφεια, ὥστε καὶ ὁ διάδοχος τοῦ *Περίανδρου* καθ' ἓνα τῶν Αἰγυπτίων Βασιλέων ὠνομάσθη *Ψαμμίτυχος*. Ἦν δ' υἱὸς *Γορδίου* τινός, καὶ οὐχὶ τοῦ τελευταίου τυράννου, πάντως ὅμως *Κυψελίδης* καὶ αὐτός.

Ἄλλ' οἱ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον μετὰ ζηλοτύπου δυσαρεσκειᾶς τὴν πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος συμβᾶσαν ταύτην ἐξανάστασιν τῶν ἀρχαίων λαῶν, διότι αὕτη ἦν κίνημα πάσης τῆς Πελοποννήσου κατὰ τῆς Δωρικῆς κατακτήσεως, καὶ

(10) Ἡρόδ. Ε, 72.

(11) Ἀριστοτ. Πολιτ. Ε, 9, 22.

ἐπομένως κατὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐπιρροῆς. Ἔνεκα τούτου ἡ Σπάρτη ἐκηρύχθη κατὰ τῶν νέων τούτων τυραννιῶν, καὶ σημαίαν ἄρασα τῆς ἐλευθερίας, ἐξεστράτεψε πανταχοῦ ἀπρόσκλητος ἐπίκουρος τῶν λαῶν, ἐπὶ καταργήσει τῶν τυραννίδων, αἵτινες ὁμῶς ἐν ὀνόματι τῶν λαῶν εἶχον ἰδρυθῆ καὶ ὑφίσταντο. Κατηργήθη ἐπομένως καὶ ἐν Κορίνθῳ, διὰ τῆς Σπάρτης ἀναμφιβόλως, ἡ τυραννίς, ἐν Ὀλ. 49, γ' (π. X. 582), ἀφ' οὗ διήρκεσεν ἔτη 76 καὶ μῆνας 6.

Τῶν τυράννων ὁμῶς οὕτως ἀποβληθέντων, διὰ Σπαρτιατικῆς μάλιστα ἐνεργείας, ἐπόμενον ἦν νὰ μὴ ὑπερισχύσῃ ἀμέσως καὶ ἐντελῶς ἡ δημοτικὴ ἐξουσία ἣς ἐκεῖνοι εἶχον τὴν ἀντιπροσωπείαν καὶ παρακαταθήκην, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ συγγενεστέρα τοῖς Σπαρτιατικοῖς θεσμοῖς ἀριστοκρατία, πιθανῶς περιλαμβάνουσα κατὰ τὸ πλεῖστον ἤδη καὶ ἐγχώρια στοιχεῖα, διότι ἡ ἀποκλειστικῶς δωρικὴ ἐκείνη ἐπιρροὴ εἶχε βεβαίως μεγάλως ἐλαττωθῇ. Οὕτως ἀπαντῶνται καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις διακεκριμένοι τινὲς καὶ προνομιοῦχοι οἵκοι, ὡς παρὰ Πινδάρῳ (12) ὁ τῶν Ὀλιγαίθιδων. Καὶ κατὰ τὰ ἄλλα δ' ἦν τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτεύματος συμφωνότερον πρὸς τὸ τῆς Σπάρτης, καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, καίτοι ἰσχυρωτέρα ἢ ἐπὶ τῶν τυράννων, ἀπεῖχεν ὁμῶς τῆς παντοδυναμίας τῶν ἐκκλησιῶν ἐν καθαρῶς δημοτικοῖς πολιτεύμασι, καὶ ἦν πάσης ἀκολασίας ἀπηλλαγμένη· δι' ὃ καὶ ὁ Πίνδαρος, κατὰ τὴν 79^{ην} Ὀλυμπιάδα, ἦτοι 118 ἔτη μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν τυράννων, καὶ πεντεκαίδεκα μετὰ τὰ Μηδικά, ἐπαινεῖ τὴν εἰρήνην, τὴν δίκην καὶ τὴν εὐνομίαν τῆς πόλεως, ἐξ ἣς λέγει ὅτι ἀπῆν ἡ « ὕβρις, ἡ θρασύμυθος μήτηρ τοῦ κόρου » (13).

(12) Ὀλυμπ. ΙΓ, 2. 137.

(13) Αὐτ. ΣΤ. 5-13.

Ὁ ὀλιγαρχικὸς δ' οὗτος ὀργανισμὸς μετὰ τῆς ἐπιβροῆς τῆς ἐπιβαλούσης αὐτὸν Σπάρτης διετηρήθη μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν, ὅτε ἡ Κόρινθος διετέλεσε, πλὴν μικροῦ τινος διαλείμματος, πιστὴ τῶν Σπαρτιατῶν σύμμαχος, καὶ πολεμία τῶν Ἀθηναίων.

Μετὰ τὸν πόλεμον δ' ἐκείνον, ἐν Ὀλ. 96, 6' καὶ γ', ἡ δημοκρατικὴ μερίς, ὑποστηριζομένη ὑπὸ χρηματικῆς ἐπικουρίας τῶν Περσῶν, οἵτινες ἀνεμίγνυντο τότε εἰς τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ διήρουν αὐτοὺς ἵνα τοὺς ἐξασθενῶσιν, ἐπιπεσοῦσα ἐπὶ τῆς ἐορτῆς τῶν Εὐκλείων ἐπὶ τοὺς Λακωνίζοντας καὶ ὀλιγαρχικούς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέσφαξε, κατέλαβε δὲ τὴν ἀρχήν, καὶ ἠθέλησε νὰ ἐνώσῃ τὴν Κόρινθον μετὰ τοῦ Ἀργους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ὅρους μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν ἀφαιροῦσα (14). Ἀλλ' οἱ φυγάδες τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος, ὑπὸ τῶν ἐν Σικυῶνι Λακεδαιμονίων βοηθούμενοι, κατέλαβον τὸ Λέχαιον (15)· ὥς φαίνεται δὲ καὶ ὑπερισχύσαντες, κατῆλθον αὖθις καὶ ἀποκατέστησαν τὴν ἀρχαίαν τῶν πραγμάτων τάξιν, διότι μετὰ ταῦτα πάλιν ἡ Κόρινθος ἀπαντᾶται συμμαχοῦσα τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ ἐν Ὀλ. 106, ἐπὶ Φιλίππου, φαίνεται εἰσέτι ὀλιγαρχικὸν ἔχουσα ἡ πόλις τὸν ὀργανισμόν, καθ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία περὶ ὀλίγων μόνον σκέπτεται (16)· τὸ δὲ κράτος ἦν, ὥς φαίνεται, μάλιστα ἐπὶ τῇ Γερουσίᾳ, ἥτις, κατὰ Διόδωρον (17), διεπραγματεύετο μετὰ τῶν πρέσβειων, προέτεινε στρατηγούς, καὶ ἔκρινε προσέτι καὶ τὰς φονικὰς δίκας.

Καὶ κατέλαβε μὲν Τιμοφάνης, ὁ τοῦ Τιμολέοντος ἀδελ-

(14) Ξεν. Ἑλλ. Δ, 4, 2-6.

(15) Αὐτ. 7, 17-18.

(16) Πλούτ. Β. Δίων. ΝΓ. — Β. Τιμολ. Ε.

(17) ΙΣΤ, 65.

φό, τὴν τυραννίδα κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων τυράννων· ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο ὡς παράνομος, καὶ ὡς προσωρινὴ μόνον διακοπὴ τῆς ὀλιγαρχίας (18).

Επὶ Μακεδόνων δ' ὑπέκυψεν ἡ Κόρινθος αὐτοῖς, καὶ ἐδέξατο φρουρὰν Μακεδονικὴν· Ἐνίοτε δ' ἡ ἀρχὴ αὐτῆς κατελαμβάνετο ἐν ἀνωμαλίαις ὑπ' ἰδίων τυράννων, μέχρις Ἀράτοιο, ἐφ' οὗ συνετέλει εἰς τὸ Ἀχαϊκόν. Τίτος δὲ Κοϊντίος ὁ Φλαμινῖνος ἐκήρυξε κατὰ τὰ 196 π. Χ. μετὰ πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων καὶ αὐτὴν ἐλευθέραν. Ἀλλὰ καὶ αὐθις κατετάχθη εἰς τὸν Ἀχαϊκὸν δεσμόν, καὶ ἐνέμεινεν αὐτῷ μέχρις οὗ, τῷ 146 π. Χ., ἐκυριεύθη καὶ κατεσκάφη ὑπὸ Μομμίου.

Πλὴν δὲ τῶν κεντρικῶν ἀρχῶν τῆς Γερουσίας καὶ Ἐκκλησίας ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος (19) καὶ Ἀρχοντας ἐν γένει, πιθανῶς τοὺς προϊσταμένους εἰδικῶν ἐπιμελειῶν· ἀλλ' οὐδὲν γινώσκεται περὶ αὐτῶν ἀκριβέστερον. Μνημονεύει δ' ὁ Θουκυδίδης (20) Ἐπιδημιουργούς, οὓς οἱ Κορίνθιοι ἔπεμπον κατ' ἔτος εἰς Ποτίδαιαν, ὡς πιθανῶς καὶ εἰς τὰς ἄλλας αὐτῶν ἀποίκους, καὶ οὓς ὁ Σχολιαστὴς παραβάλλει πρὸς τοὺς φυλάρχους ἢ δημάρχους τῶν Ἀθηναίων, δέον ὀρθότερον νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς Ἀρμοστὰς τῶν Σπαρτιατῶν. Ὑπέθεσαν δέ τινες ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐμφαίνει τὴν ὑπαρξίν καὶ ἐν Κορίνθῳ τῶν καὶ ἀλλαχοῦ ἀπαντωμένων δημιουργῶν, ὡς ἐν Ῥώμῃ μετὰ ταῦτα οἱ ὑπατοὶ ἐπέμποντο ὡς ἀνθύπατοι εἰς διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν.

Ὡς πρὸς τὰς οἰκονομικὰς δὲ διατάξεις, φαίνεται ὅτι ἐπὶ τῆς καταλήψεως τῆς Κορίνθου ὑπὸ τῶν Δωριέων ἐγένετο

(18) Ἀριστοτ. Πολιτ. Ε, 5, 9.

(19) Β. Τιμολ. Γ.

(20) Α. 56.

ἀναδασμός τῶν γαιῶν, καθ' ὃν ἐδόθησαν κληῖροι καὶ εἰς τοὺς κατακτητάς, ἀλλ' ἐπεφυλάχθησαν καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους κατοίκους· διότι δυνατόν δὲν εἶναι, ἂν οὗτοι, ὡς ὑπετέθη, ἐγκατέμειναν εἰς τὴν πόλιν, ν' ἀπεκληρώθησαν ἐντελῶς τῆς ἐγγείου κτήσεως. Μὴ ὑπαρχόντων ὁμῶς νόμων ὡς ἐν Σπάρτῃ περὶ τῆς αὐστηρᾶς τῶν κλήρων διατηρήσεως, ἐξέλιπεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, ταχέως ἢ ἰσότης αὐτῶν. Ἐξάγονται δὲ ταῦτα ἐκ χωρίου τοῦ Ἀριστοτέλους(21), ὀνομάζοντος Φείδωνα τινὰ Κορίνθιον νομοθέτην, ἀρχαιότατον, χωρὶς ὁμῶς νὰ ὀρίζῃ καὶ ῥητῶς τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ, ὅστις ἀνίσους εὐρῶν ἤδη τοὺς κλήρους, διετήρησεν αὐτοὺς τοιούτους, ἀλλ' ἐκανόνισεν ὥστε τοῦ λοιποῦ νὰ μένωσιν ἀμετάβολοι. Προστίθῃσι δ' ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι οἱ τότε κεκτημένοι τοὺς κλήρους ἦσαν οἱ μόνοι πολῖται, ὅπερ δηλοῖ βεβαίως ὅτι κατεκληρουχήθη κατ' ἀρχὰς ἡ γῆ ἐξ ἴσου εἰς πάντας τοὺς πολίτας, ἀρχαίους καὶ νέους, ἢ ἴσως εἰς κατηγορίας τινὰς αὐτῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησαν λογιζόμενοι ὡς πολῖται καὶ πολιτικὰ δικαιώματα ἀσκοῦντες οἱ κλήρους κεκτημένοι καὶ διατηροῦντες αὐτούς.

Μνημονεύεται δὲ (22) νόμος ἐν Κορίνθῳ, καθ' ὃν ὁ ὑπὲρ τὴν περιουσίαν τοῦ δαπανῶν, ἀνακριθεὶς, ἐνουθετεῖτο, καὶ ἂν δὲν ἐπείθετο, ἐτιμωρεῖτο διὰ προστίμου, καὶ ἂν πάλιν δὲν μετέβαλλε βίον, παρεδίδετο εἰς τὸν δῆμιον!

Ἐπεδάρυνον δὲ τοὺς κλήρους τῶν ὀρφανῶν καὶ ἐπικλήρων τινὲς τῶν δημοσίων δαπανῶν, καὶ ἰδίως αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς καταρτισμὸν ἵππικοῦ, καὶ ἐθεωρεῖτο τοῦτο ὡς οὐχὶ ἄδικον, καθ' ὅσον τὰ εἰσοδήματα τῶν κλήρων ἐκείνων δὲν ἐδαπανῶντο πρὸς θεραπείαν ἀμέσων ἀναγκῶν τοῦ ᾧ ἀνῆκον,

(21) Πολιτ. Β, 3, 6.

(22) Ἀθῆν. ΣΤ, σ. 227 f.

ἀλλ' ἐταμιεύοντο ἵνα πλουτίσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ μέλλον(23).
 Νόμισμα δ' εἶχον οἱ Κορίνθιοι τὸ αὐτὸ τῷ Αἰγινήτικῳ,
 καὶ 10 Αἰγιναῖοι ὀβολοὶ ἀπετέλουν ἓνα Κορίνθιον στατῆρα.
 Εὐσχήχθη δὲ τὸ νόμισμα τοῦτο εἰς Αἰγιναν, ἄρα καὶ εἰς Κό-
 ρινθον, ὑπὸ τοῦ Ἀργείου Φεῖδωνος, ἐξ οὗ φαίνεται πιθανὸν
 ὅτι ὁ μεγαλεπήβολος ἐκεῖνος Βασιλεύς, ὡς πολλὰς πόλεις
 τῆς Πελοποννήσου, οὕτως εἶχεν ὑποτάξει καὶ τὴν Κό-
 ρινθον.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ Γ'.

Κυρήνη.

Μετέφερον δ' οἱ Δωριεῖς τοὺς θεσμοὺς αὐτῶν ὅπου καὶ
 ἂν μετέβαινον, οὐ μόνον εἰς τὰς ἀμέσους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς
 ἐμμέσους ἀποικίας προσέτι, ὡς ἐν ἄλλοις παράδειγμα τού-
 του παρέχει ἡμῖν ἡ Κυρήνη(1).

Ἦν δ' ἡ Κυρήνη, ἐπὶ τῆς Λιβυκῆς παραλίας, ἄποικος
 τῆς Θήρας, ἣτις καὶ αὐτὴ ἀπωκίσθη ἀπὸ τῆς Σπάρτης
 ὀλίγον μετὰ τὸν ἐκδωρισμὸν αὐτῆς, κατὰ τὰ 1072 π. Χ,
 καὶ 72 ἔτη μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν, ὡς διη-
 γοῦνται. Ἐκόμισε δ' ἐκεῖσε τὴν ἀποικίαν ἐκ Θήρας, περὶ τὰ
 640 π. Χ, Ἀριστοτέλης ὁ Πολυμνήστου, ἀπόγονος τοῦ
 Ἀργοναύτου Εὐφρήμου, καί, κατὰ τινας, τῆς Δωρίδος, ὅπερ
 ἐμφαίνει ἐπικύρωσιν τῆς Δωρικῆς αὐτοῦ καταγωγῆς. Γνω-
 στότερος δ' ἦν ὁ οἰκιστὴς οὗτος ὑπὸ τὸ ὄνομα Βάττος, ὅπερ

(23) Cic De rep. II, 20.

(1) J. P. Thriegie, Historia Cyrenes. — S. N. Bloch.

ὅμως, καθ' Ἡρόδοτον (2), ἣν προσηγορικὸν μᾶλλον ἢ κύριον, δηλοῦν παρὰ Λιβύοις τὸν Βασιλέα. Τὴν δ' ἀποικίαν ἔφερεν εἰς Λιβύαν κατὰ χρησμὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου, καὶ ἡ πόλις ἣν ἔκτισεν ἦν ἐπώνυμος τῆς νύμφης Κυρήνης, ἣν ἠγάπησεν ὁ Ἀπόλλων (3), ἅπερ πάντα δηλοῦσι τὴν ὑπὸ δωρικοῦς οἰωνοῦς καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολιούχου Θεοῦ τῶν Δωριέων ἱδρυσιν τῆς ἀποικίας.

Τὸ ἀρχικὸν δὲ πολίτευμα τῆς ἀποικίας ταύτης ἦν ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς μητροπόλεως, καὶ ἀπόβροια τῶν αὐτῶν Δωρικῶν θεσμῶν ἐξ ὧν καὶ ἐκεῖνο ἐπήγασε· καὶ διήρκεσε μέχρι περίπου τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ἡ Κυρήνη ἐδημοκρατήθη.

Ὑπῆρξεν ὅμως σπουδαία τις διαφορὰ ὡς πρὸς τὸν ἐκδωρισμὸν τῆς Κυρήνης καὶ τὸν τῆς ἀμέσου καὶ τῆς ἐμμέσου αὐτῆς μητροπόλεως, συνισταμένη εἰς τοῦτο, ὅτι ἐν μὲν Σπάρτῃ καὶ Θήρᾳ οἱ ἔποικοι κατώκησαν μεταξύ Ἑλλήνων, οὓς ὑποτάξαντες, διετήρησαν περὶ ἑαυτοῦς ἐν μέρει περιοίκων· ἐν Κυρήνῃ ὅμως κατώκησαν μεταξύ βαρβάρων καὶ σχεδὸν ἀγρίων, μεθ' ὧν βεβαίως οὐδεμίαν εἶχον πολιτικὴν συνάφειαν, καὶ τὸ πολὺ μετεχειρίζοντο αὐτοῦς ὡς ἀνδράποδα. Ἐνταῦθα λοιπὸν περὶ ἐγχωρίων περιοίκων οὐδεὶς ἐδύνατο νὰ γίνῃ λόγος· οὐχ' ἤττον ὅμως εἶχον καὶ οἱ Κυρηναῖοι περιοίκους, κατὰ μίμησιν τοῦ τῆς Σπάρτης ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ τούτους συμπαρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἐκ τῶν περιοίκων τῆς Θήρας, καί, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐν τῇ μητροπόλει, διένειμαν αὐτοῖς τὴν περίχωρον εἰς καλλιέργειαν καὶ κάρπωσιν ἐπὶ φόρῳ, ἐπεφύλαξαν δ' ἑαυτοῖς τοὺς περὶ τὴν πόλιν κλήρους μετ'

(2) Δ, 155.

(3) Διόδ. Δ, 69.

αὐτῆς τῆς πόλεως, καὶ μετὰ τῆς ἀποκλειστικῆς ἐξασκή-
σεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Ἐπῆλθον δὲ μεθ' ἡμίσειαν ἑκατονταετηρίδα περίπου καὶ
νέοι ἄποικοι εἰς Κυρήνην, καὶ περὶ τὰ 540 π. Χ. λέγεται
ὅτι, νέου κανονισμοῦ γενομένου, διηρέθη ὁ λαὸς τῶν ἀποί-
κων εἰς φυλὰς τρεῖς, καὶ ὅτι εἰς τὴν φυλὴν τῶν ἀρχαίων
Κυρηναίων, ἦτοι τῶν ἐκ Θήρας τὸ πρῶτον ἐλθόντων, κατε-
τάχθησαν τότε καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συγκατελθόντες περίοι-
κοι, καὶ ὅτι τούτοις τοῖς ἀρχαίοις ἀποίκους μόνον ἐπεφυλά-
χθη τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἔχωσι θήτας(4), πιθανῶς ἐγγω-
ρίους δούλους, εἰ καὶ εἰς πάντας τοὺς μεταγενέστερον ἀποι-
κήσαντας ἀπεδόθησαν πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα.

Καὶ ἡ μὲν κατάταξις τῶν περιόικων μετὰ τῶν πρώτων
Δωριέων ἦν βεβαίως συνέπεια τοῦ αὐτοῦ συμπτώματος ὃ
συνέβη εἰς πάσας τὰς δωρικὰς ἀποικίας, καὶ ὃ συμβαίνει
εἰς πάσας τὰς ἀποκλειστικὰς ἀριστοκρατίας, ὅτι δηλαδὴ ὃ
ἄριθμός τῶν μελῶν αὐτῶν ἐλαττοῦται· ἤναγκάσθησαν ἐπο-
μένως, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ διαφοροτρόπως, οὕτω καὶ ἐνταῦθα
διὰ τῆς προσλήψεως τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῶν συνοίκων νὰ
ἐπιρρώσωσι τὴν μερίδα των. Τὸ ὅτι ὁμοίως ἡ τῶν ἀρχαίων
Κυρηναίων ἦν ἡ μία τῶν τριῶν φυλῶν δὲν φαίνεται πιθα-
νόν, διότι τότε ἡ τῶν ἐπελθόντων θὰ ἦτον ἡ ἄλλη, καὶ δὲν
βλέπομεν τίς θὰ ἦτον ἡ τρίτη. Πιστεύομεν δὲ μᾶλλον ὅτι
αἱ τρεῖς ἐκεῖναι φυλαὶ ὑπῆρχον ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀποικίας,
καὶ ἦσαν αἱ εἰς ἃς διηροῦντο οἱ τριχάϊκες Δωριεῖς, τότε μόνον
ἴσως ἐπὶ τὸ κανονικώτερον διακοσμηθεῖσαι.

Αἱ γνωστὰ δ' ἐκ συγγραφέων ἀρχαῖ τῆς Κυρήνης εἰσὶν·

Οἱ Βασιλεῖς, ὁκτὼ ἀλλήλους διαδεχθέντες, ἀπὸ τοῦ οἰ-
κιστοῦ Ἀριστοτέλους ἢ Βάπτου, περὶ τὰ 631 π. Χ. (Ὅλ,

(4) Ἀριστ. Πολιτ. ΣΤ, 6. 10.

37, α'), τέσσαρες ἐναλλάξ Βάττοι καὶ τέσσαρες Ἀρχεσί-
 λαοι, μέχρι τοῦ 431 π. Χ. (Ὁλ. 87, α') (5).

Οἱ Ἐφοροὶ, ὑπάρχοντες, ὡς φαίνεται, ἀνέκαθεν ἐν Κυ-
 ρήνῃ, διότι ὑπῆρχον καὶ ἐν τῇ μητροπόλει αὐτῆς, τῇ Θήρᾳ,
 ὡς μαρτυρεῖται ὑπὸ τινος σωζομένης ἐπιγραφῆς (6). Τοῦτο
 δ' ἦν ἐπόμενον, διότι ἡ Ἐφορεία ἦν βεβαίως ἀρχὴ ἀνέκα-
 θεν ὑφισταμένη ἐν τῷ Σπαρτιατικῷ, ἄρα καὶ ἐν τῷ Θη-
 ραϊκῷ πολιτεύματι, ἀφανῆς καὶ ἄσημος κατ' ἀρχάς, κατ'
 ὀλίγον δ' ὡς ἐν Σπάρτῃ αὐξηθεῖσα, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐξου-
 σίαν ἐπισκιάσασα. Ὅτε δ' ἐπωκίσθη ἡ Κυρήνη, ἣν ἤδη ἡ
 Ἐφορεία ἂν οὐχὶ ἔτι ἐν πλήρει ἰσχύϊ, ἀλλ' ἐν πλήρει ἐνερ-
 γείᾳ ἐν Σπάρτῃ. Καὶ τίς μὲν κυρίως ἡ δικαιοδοσία τῶν
 Ἐφόρων τούτων, ἂν καὶ ἐνταῦθα ἀντεπροσώπευον καὶ ἐπε-
 στάτουν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἂν ὑπῆρχεν ὅλως ἐνταῦθα ἐκ-
 κλησία, ὡς πιθανώτατον, οὐδαμοῦ μαρτυρεῖται. Ἀλλ' ὡς
 ἐν Σπάρτῃ, εἶχον καὶ ἐν Κυρήνῃ οἱ Ἐφοροὶ δικαστικὴν ἐξου-
 σίαν, καὶ δὴ, καθ' Ἡρακλείδην τὸν Ποντικόν, ἐδίκαζον,
 ἐζημίουν καὶ ἀτίμους ἐποίουν « τοὺς πολυδίκους καὶ κα-
 κοπράγμονας ».

Οἱ Τριακάτιοι (τριακόσιοι) ἔφηβοι (7), ἀντιστοιχοῦντες
 βεβαίως πρὸς τοὺς ἐν Σπάρτῃ Τριακοσίους.

Ἐκ τῆς ταυτότητος δὲ ταύτης τῶν μνημονευομένων Κυ-
 ρηναϊκῶν ἀρχῶν μετὰ τῶν Σπαρτιατικῶν ἢ ἐν γένει τῶν
 Δωρικῶν δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ πιθανόν συμπέρασμα, ὅτι
 πᾶς καὶ τῆς μεμακρυσμένης καὶ ἐμμέσου ταύτης ἀποικίας
 ὁ πολιτικὸς ὀργανισμὸς ἦν ἐντελῶς ἐμφερὴς πρὸς τὸν τῆς
 μητροπόλεως.

(5) Ἡρακλ. Ποντ. II. Πολ. Δ.

(6) Bæekh, C. I. G. Ἀρ. 2448.

(7) Ἡσύχ. λ. Τριακάτιοι.